

Резюме на работен вариант от м. април 2021 г. на Програмата за развитие на регионите 2021-2027

Настоящото резюме е подготвено от екипа на НСОРБ, на база на четвъртия актуализиран проект на Програмата за развитие на регионите за периода 2021-2027 г., от м. април 2021 г., отразяващ коментари на Европейската комисия и публикуван на <https://www.eufunds.bg/bg/oprd/node/7303>

Програмна стратегия:

Осигуряване на по-добро развитие на икономически потенциали, мобилност и привлекателна среда за живот с възможности за достъп до адекватно жилищно настаняване, качествени и достъпни здравни, образователни и социални услуги, забавления, спорт, работа и отдих, за да се повиши стандартът на живот и да се помогне на справяне с проблема, свързан с демографските дисбаланси, както и със сериозните последици от кризата, предизвикана от разпространението на Covid-19.

Предвидено е приоритетно подпомагане на Северозападен и Северен централен региони. Мотиви за това са, че подкрепата на по-слаборазвитите региони изискват системна и интегрирана насоченост, чрез създаване на подходящи схеми и инструменти в демографската, образователната, икономическата, иновационната политика, политиката в областта на цифровите технологии, социалната и жилищна политика.

Програмата е ориентирана към постигането на цел на политиката (ЦП) 5 „Европа по - близо до гражданите“ и се финансира от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР).

Подход за изпълнение:

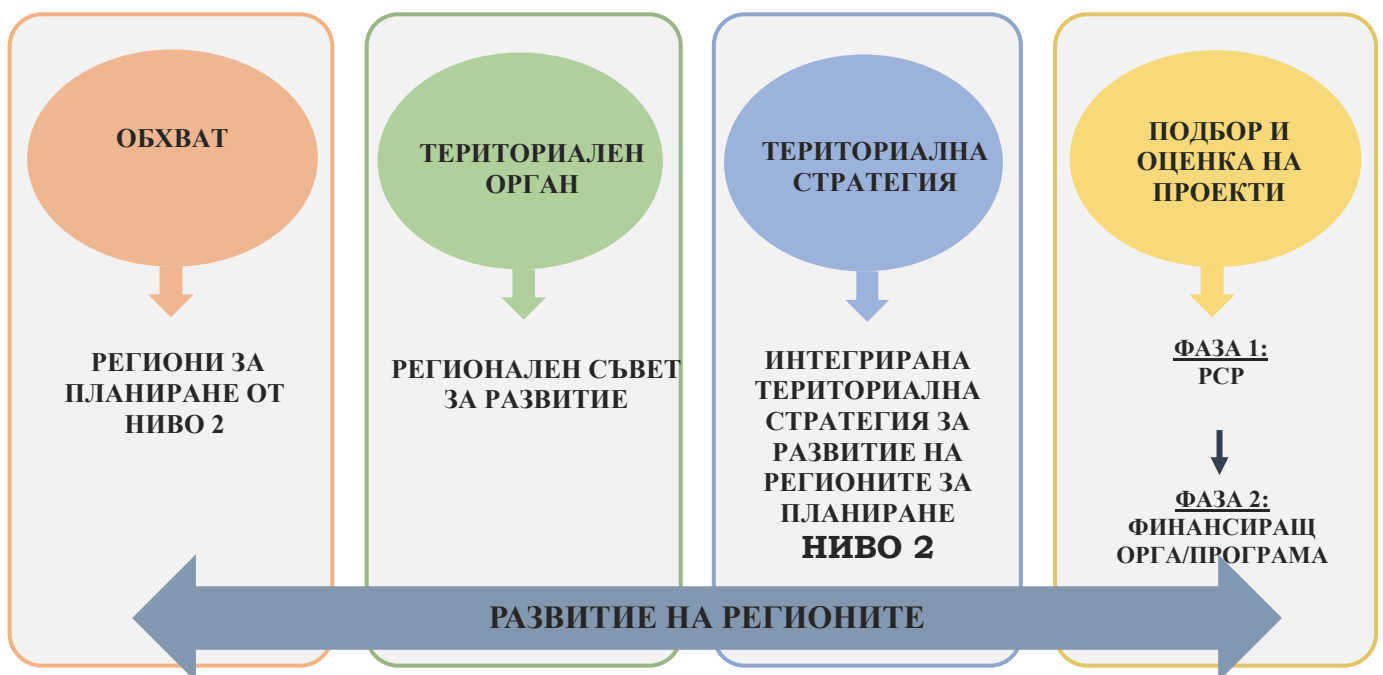
Чрез инструменти за интегрирано териториално развитие, включително интегрирани териториални инвестиции (ИТИ). Подходите, на базата на Интегрирани териториални стратегии (ИТС), ще са два отделни, за всяка от бъдещите две основни приоритетни оси на ПРР:

- ✚ **Интегрирано градско развитие:** Ролята на ИТС ще изпълняват Планове за интегрирано развитие на целевите градски общини. Планираният период на действието им е 2021-2027 г. Подкрепените операции ще бъдат избирани от съответните отговорни териториални органи.

- ✚ **Интегрирано териториално развитие:** Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво 2 ще играят ролята на ИТС. Регионалните съвети за развитие (РСР) ще функционират като териториални органи, отговорни за прилагането на стратегиите и за предварителния подбор на проекти и мерки, които да бъдат финансирани. В рамките на интегрирания териториален подход на регионално ниво (6-те региона от NUTS 2) ще се подкрепят концепции за ИТИ, финансирани от различни източници. Всяка концепция ще включва набор от взаимосвързани и допълващи се (интегрирани) проекти/проектни идеи, насочени към територии с общи характеристики и/или потенциал за развитие, включващи най-подходящата комбинация от ресурси и мерки, които да бъдат използвани за постигане на конкретна

цел или приоритет на интегрирана териториална стратегия. Видът на проектите може да се различава в зависимост от типа инвестиции, бенефициентите или източниците на финансиране. Поне един от проектите трябва да бъде икономически ориентиран или реализиран от икономически оператор(и) и да доведе до икономически ползи и резултати за целевата област. Изключения от това правило ще се правят в случай на важни секторни инфраструктурни проекти със социално измерение. Предвижда се повечето от секторните програми да допринесат с най-малко 10% от своите бюджети за прилагането на този подход. В тази връзка, ще бъде осигурена съгласуваност и допълняемост между различните видове инвестиции.

По-голяма гъвкавост ще се осигури за общинските власти, които ще имат ключова роля при определяне на приоритетните интервенции предвид отговорностите и функциите, които изпълняват по отношение на инфраструктурата, предмет на интервенции по програмата. Така например общинските власти носят основна отговорност по отношение на организацията на обществения градски транспорт на територията на съответните общини и именно по тази причина е най-подходящо интервенциите за устойчива градска мобилност да се осъществяват в рамките на ЦП 5, още повече че интегрираните териториални стратегии на общинско или регионално ниво следва да зададат основните приоритети в тази насока, така че те да бъдат интегрирани и изпълнени в координация с останалите мерки, насочени към целевите територии.

Аналогично интервенциите за енергийна ефективност би следвало също да се осъществяват в съответствие с интегрираните териториални стратегии и с решенията на местните власти. По отношение на инвестициите в пътища, те трябва да бъдат избирани с водещата роля на териториалните органи на регионално ниво, предвид факта, че Интегрираните териториални стратегии на регионите за планиране от ниво 2 анализират пространствените и функционални връзки между отделните населени места, общини и

области на територията на региона и дават насоки за тяхното развитие. С оглед на това свързаността вътре в регионите и между тях, която е основна цел на инвестициите в пътна инфраструктура, следва да бъде адресирана именно чрез инвестиции в рамките ЦП 5.

Във фокуса на инвестициите ще бъде развитието на функционални зони на база на идентифицираните възможности в ИТС и в тази връзка приоритетно ще се насърчават интервенции, допринасящи за засилване на функционалните връзки между отделните територии и населени места.

За да се гарантира изпълнението на националните приоритети на отделните секторни политики се предвижда подходът „отдолу-нагоре“ да се осъществява в координация с подхода „отгоре-надолу“, при който се изисква съответствие на всички подпомагани интервенции с целите на съответните секторни политики. В тази връзка отговорност на компетентните национални органи е да разработят карти на услугите и инфраструктурата и да очертаят приоритетите за инвестиции в конкретните сектори, а именно пътна инфраструктура, образование, здравеопазване, социална политика и култура. Пресечната точка между двата подхода ще се осигури на етапа на подбор на операциите чрез предварително определени критерии за подбор, които ще дават приоритет на концепции и проекти, съответстващи на секторните стратегии и картите на услугите, отразени в съответните териториални стратегии на ниво NUTS 2.

Инвестиции в образователна инфраструктура:

Както и в програмния период 2014-2020, така и в периода 2021-2027 г., инвестиции в образователна инфраструктура ще се осъществяват на базата на специфично разработени методологии за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура на територията на страната и съответни списъци към тях, а именно: Методология за приоритизиране на обектите на образователната инфраструктура на територията на страната и Методика за приоритизация на държавните висши училища, изготвени от отговорните за политиките ведомства – Министерство на образованието и науката и Министерство на културата (по отношение на училищата по изкуства и по културата).

Критериите за приоритизиране на образователната инфраструктура са предназначени да допринесат за три водещи цели:

1. Ефективност - по-голям брой студенти, използващи инфраструктурата и по-висока възвръщаемост на инвестициите в образованието на учениците.
2. Равен достъп до качествено образование - не само по отношение на физическия достъп, но и по отношение на качеството на образованието.
3. Балансирано териториално и регионално развитие - разпределението на инвестициите по региони, области и общини по NUTS 2 трябва да бъде съпоставимо с разпределението на децата и учениците (прогнозни демографски стойности до 2023 г.)

В съответствие с тези цели при приоритизацията са приложени следните критерии:

- Брой деца / ученици в детски градини / училища
- Промяна в броя на децата / учениците (ефективност)
- Единствената детска градина в общината

- Централна детска градина / централно училище
- Защитена детска градина или защитена част от детска градина / защитено училище
- Профил на приоритетно обучение и / или приоритетно професионално направление
- Брой ученици от повече от една административна област
- Брой области, от които идват учениците.

Инвестиции в социални услуги:

Със средства от ПРР 2021-2027 ще се създават/реформират само услуги, които са включени в Националната карта на социалните услуги. Съгласно анализа на нуждите в сектора, със средства от ПРР 2021-2027 приоритетно ще бъдат подпомагани инвестиции, свързани с осигуряването на дългосрочна грижа за възрастни (в т.ч. реформиране на домовете за стари хора и изграждане на нови резидентни услуги и съпътстващи социални услуги за лица с увреждания от общността) и осигуряване на социални услуги за деца и семейства (в т.ч. разширяване на мрежата от услуги за ранно детско развитие и развитие на услуги за превенция и ранна интервенция на уврежданията за деца и др.). Тези инфраструктурни мерки ще бъдат допълнени с необходимите „меки“ мерки, свързани с предоставянето на социалните услуги, обучението на персонала, осигуряване на социалното включване на лицата и др., включително по линия на Програмата за развитие на човешките ресурси. В допълнение анализите, изготвени от Министерство на труда и социалната политика, сочат към необходимост от инвестиции за изграждане и оборудване на структури (регионални центрове) за подкрепа на социалната и солидарната икономика, в които да се осъществяват услуги за насърчване, промотиране, консултиране и съдействие на процесите на работа на субектите на социалната и солидарна икономика. Въвеждането на нов регионален подход, основаващ се на идентифициране на конкретни икономически дейности, социална добавена стойност и конкурентни дефицити на субектите на социалната и солидарна икономика по места ще позволи ограничаване на спорадичните ефекти, ще подобри средата, ще осигури видимост сред потенциалните партньори и потребители, трайност на пазарното присъствие и устойчиво социално въздействие. Създаването на мрежа с териториално покритие в шестте региона на страната ще се допълни с изграждането на изричен експертен капацитет за преодоляване дефицитите от специализирани, включително дигитални умения, знания и капацитет за подкрепа развитието на сектора.

Инвестиции в здравната система:

Целенасочените инвестиции за посрещане на предизвикателства в сферата на здравеопазването ще се осъществява на базата на картиране на нуждите на национално ниво от отговорното за политиката в здравния сектор ведомство – Министерство на здравеопазването.

Болничната структура в България се характеризира със свръхкапацитет, фрагментарност и дисбаланси, които се отразяват негативно на икономическата ефикасност и не допринасят за подобряване на качеството на грижите. Неравномерното разпределение на болнична инфраструктура на територията на страната е свързано със свръхконцентрация на болнични структури в най-големите градове и недостиг на

капацитет за задоволяване на базови потребности от болнична помощ в малките населени места. Неефективната е и структурата на болничните легла, в която има превес на леглата за активно лечение и много ниска осигуреност с легла за дългосрочна грижа. За предоставяне на качествени медицински услуги, освен наличието на квалифициран медицински персонал, съществено значение за ефективността от лечението имат и съвременните битови условия и медицинска апаратура, за което е необходима модернизация на материално-техническата база на лечебните заведения за болнична помощ, които годишно обслужват пациентопоток, представляващ над 70% от населението на страната. От друга страна, **първичната извънболнична медицинска помощ**, включително специализираната и денталната помощ, все още не могат да изпълнят своята ключова роля за справяне с основните здравни предизвикателства и с рискове от лошото здраве. По отношение на дейността на общопрактикуващите лекари се наблюдават сериозни регионални дисбаланси, които водят до неравенства в достъпа, особено за хората в малките населени места. Капацитетът на специализираната извънболнична помощ също не е достатъчно развит, което задълбочава неравенствата в достъпа на населението особено в отдалечените райони. В допълнение, анализите на Министерство на здравеопазването показват, че са необходими инвестиции в специализирани болници и отделения, в които се извършват дейности за долекуване, продължително лечение и рехабилитация и хосписи за пациенти, които имат нужда от продължителен болничен престой и не могат да се обслужват сами в домашна обстановка. Нуждите в тази посока са свързани с реконструкция и преустройство на съществуващи сгради, строителство на нови сгради и дострояване, както и доставка на съвременно медицинско и немедицинско оборудване и транспортни средства, необходими за придвижването на пациенти.

Сериозен проблем в страната е необходимостта от по-ефективни интервенции и разширяване на мерките във връзка с **промотиране на здравето и превенцията на болести**, особено в отдалечените и труднодостъпни райони. Според данните, предоставени от Министерство на здравеопазването, сред населението в страната има недостиг на знанията, уменията и мотивацията за превенция и контрол на предотвратимите социалнозначими заболявания чрез намаляване на рисковите поведенчески фактори. Статистиката показва, че остава висок относителният дял на наднормено тегло (вкл. затлъстяване) сред населението в страната - 30,1% при децата от 5 до 19 годишна възраст и 58.3% при населението над 19 години, като затлъстяването е съответно 10.3% и 23.7%. Разпространението на тютюнопушенето сред българското население е най-високо в ЕС и е с почти седем процентни пункта над средното за ЕС. Продължава повишаването на консумацията на алкохолни напитки средно на лице от домакинство в страната (за периода 2001-2018 г. с 12.8 л). Употребата на наркотици и психотропни вещества също продължава да поддържа високи нива.

По отношение на превенцията, според анализите, има най-висока концентрация на нужди и потребности от подобряване на услугите по отношение на сърдечно-съдовите, онкологичните и неврологичните заболявания. Сърдечно-съдовите и онкологичните заболявания са водещите причини за умираанията в страната (със съответно 64.4% и 16.9% от умираанията през 2019 г.). Устойчивото продължаване на дейностите по профилактика и превенция на заболяванията е важна предпоставка за откриване на социално-значими заболявания в ранен стадии и съответно осигуряване на навременно

лечение. В тази връзка е идентифицирана необходимост от обновяване на остарялото медицинското оборудване на съществуващите кабинети и закупуване на нови допълнителни мобилни кабинети (в момента има 21 мобилни кабинета, но техният брой далеч не е достатъчен за покриване на нуждите), което да доведе до подобряване на достъпа до безплатни превантивни дейности (ехографски, мамографски, гинекологични, лабораторни и др. прегледи) сред уязвимите групи в цялата страна.

Териториален обхват:

В обхвата на ПРР 2021-2027 попадат всички градски общини на територията на България. Десетте големи градски общини ще бъдат подпомагани по Приоритет 1 за интегрирано градско развитие, а всички останали 40 градски общини ще бъдат подпомагани по Приоритет 2 за интегрирано териториално развитие на регионите.

Допустими бенефициенти:

Принципът на партньорство се прилага при изпълнението и на двата приоритета: при Приоритет 1 за интегрирано градско развитие той отразява партньорството в рамките на една градска община или между отделните градските общини (включително местните заинтересовани страни), включени в градски клъстери с общи бюджетни пакети, и по Приоритет 2 за интегрирано териториално развитие на регионите между различните заинтересовани страни в съответния регион от ниво NUTS 2. Партньорството между различните общини не е задължително условие, но е необходимост и ще се прилага по отношение на проекти, насочени към територии с по-широк обхват. Същевременно, партньорството между различни видове организации (бенефициенти) ще бъде задължително изискване по Приоритет 2, предвид спецификата на инструмента ИТИ.

Допустими бенефициенти ще са партньорства, включително някои или всички от изброените по-долу (списъкът не е изчерпателен):

- държавни органи, областни администрации и общински власти;
- представители на гражданското общество - неправителствени организации, организации на работодатели, синдикати, фондации;

- бизнес - представители на големи предприятия, представители на малки и средни предприятия и др.;
- научна общност - представители на университети, Българска академия на науката, Селскостопанската академия и др;
- сдруженията на собствениците на жилища в многофамилни жилищни сгради.

Изискването за партньорство ще гарантира изпълнението на националните секторни политики, като например, по отношение на концепциите и проектите в здравния сектор се предвижда Министерството на здравеопазването да играе водеща роля и да търси партньорство с релевантните заинтересовани страни на местно ниво за разработването на проекти и концепции с най-висок принос и съответствие с приоритетите в сектора. Същата роля, но на местно ниво, предвид най-доброто познаване на спецификите и приоритети на конкретните територии, се очаква да изпълняват и общините в ролята им на принципали на общински лечебни заведения.

Приоритет 1 „Интегрирано градско развитие“:

Териториален обхват: 10-те градски общини, основни центрове на растеж: Видин, Плевен, Русе, Велико Търново, Варна, Бургас, Стара Загора, Пловдив, София и Благоевград.

Всички 10 градски общини образуват общо 4 градски клъстера, разпределени по региони за планиране от ниво NUTS 2. Всеки градски клъстер разполага с отделен бюджет, в рамките на който включените градски общини изпълняват съвместни проекти и се кооперират, за да постигнат по-големи резултати и ефект на съответната територия.

С цел развитие на функционални зони и засилване на функционалните връзки между големите градски общини и граничещите с тях селски общини, инвестициите насочени към индустриални зони/паркове, пътна инфраструктура и устойчива градска мобилност ще се финансират и за съседни селски територии, когато са включени в интегрирани проекти на градските общини.

Изисквания към мерките обект на подкрепа:

1. Да бъдат предварително идентифицирани в Плановете за интегрирано развитие на общините;

2. Мерките, свързани със секторите пътна инфраструктура, образование, здравеопазване, социална политика и култура трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално ниво от държавните институции и агенции, отговорни за разработването им.

Индикативни мерки за подкрепа (списъкът от действия е ориентиран и неизчерпателен, имайки предвид възможните мерки, които могат да бъдат определени посредством подхода „отдолу-нагоре“):

- **Инфраструктурни мерки за насърчаване на икономическата активност:**
 - техническа инфраструктура за бизнес и предприемачество;
 - инфраструктура (включително сгради) за развитие на бизнес и индустриални паркове.
- **Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради:** в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително:
 - мерки за енергийна ефективност, които са предписани като задължителни за сградата в обследването за енергийна ефективност на сградите, в т.ч.: по външните сградни ограждащи елементи: подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.), топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.); по системите за поддържане на микроклимата: основен ремонт, модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно; ремонт или подмяна на системите за отопление, охлаждане и вентилация на сградата за повишаване на енергийната ефективност; реконструкция на вертикалната система за отопление; ремонт или подмяна на електрическата инсталация и изпълнение на енергоспестяващо осветление; инсталиране на система за автоматично централизирано управление на топлоподаването при локални източници; инсталиране на система за автоматизирано централизирано управление на осветлението; мерки за повишаване на енергийната ефективност на асансьорите.

Важно!!!: ПРР ще финансира мерки, свързани с ремонт или подмяна на системи за отопление и климатизация с изключение на такива, които са на твърдо гориво. Програмата за околна среда ще финансира подмяната на отоплителни уреди и системи за отопление на твърдо гориво (включително в сградите, за които мерки за енергийна ефективност се финансират от ПРР).

- дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на сградите;
- СМР по сградите, които обхващат: ремонт на покрив; подмяна на асансьори; ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори, асансьори и др.;

- съпътстващи строителни и монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност и възстановяване на първоначалното състояние, нарушено в резултат на обновяването;
- обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради;
- подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради.

В допълнение към останалите мерки могат да се подкрепят и инвестиции в:

- интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, генерираща електричество и / или топлина;
- оборудване за съхранение на енергията, генерирана от инсталациите за възобновяема енергия на място;
- оборудване, вградено в сградите за зареждане на електрически превозни средства на ползвателите на сградата;
- инвестиции за цифровизация на сградата, по-специално за повишаване на нейната интелигентна готовност.

Важно!!! Проекти, финансирани чрез подкрепа с финансови инструменти могат да се комбинират с техническа подкрепа за подготовка на проекта и обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради.

○ **Устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:**

Важно!!! Мерки за насърчаване на устойчива градска мобилност ще бъдат финансирани от ПРР само при наличие на ясно идентифицирани стратегия и мерки за развитие на устойчивата градска мобилност в съответните Планове за интегрирано развитие на общините, съдържащи всички елементи на плановете за устойчива градска мобилност. Същите следва да бъдат в съответствие с Пакета за устойчива градска мобилност на ЕК, съгласно Концепцията за плановете за устойчива градска мобилност (Приложението към Съобщение на Комисията COM(2013) 913).

- разработване на плановете за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС), включващи автоматизирани системи за управление и контрол на движението, за откриване на МПС и за локализация и осигуряване на предимство на МПС от обществения градски транспорт, системи за информация на пътниците в реално време, автоматизирани системи за продажба на билети, подсистеми за връзка, системи за видеонаблюдение за централите за градска мобилност и др.;
- подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези);
- обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт, в т.ч. гнездовата и контактна мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване, зарядни станции.

Важно!!! ПРР ще финансира мерки за изграждане на зарядни станции като елемент на устойчивата градска мобилност на териториите на градските общини в страната в съответствие с ПИРО. Всички останали мерки, свързани с изграждането на зарядни

станции, включително за електромобили, ще се финансират от Програмата за транспортна свързаност.

- развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа с нови дестинации до отдалечени жилищни райони и населени места, попадащи в обхвата на градската община;
 - осигуряване на системи за защита от шума;
 - разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов, екологично чист подвижен състав за нуждите на градския транспорт;
 - изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея (мостове, тунели, надлези, подлези и др. елементи на техническата инфраструктура) във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт;
 - инфраструктура за развитие на велосипеден транспорт – велосипедни алеи, паркинги за велосипеди, специализирани пътни знаци, сигнализация и др.;
 - изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, пешеходни зони, подлези, надлези, транспортна инфраструктура, включително свързани дейности, като поставяне на пътни знаци, информационни табели, маркировка и др., като част от интегрираната система за градски транспорт;
 - подобряване на връзките между интегрирания градски транспорт, междуградския автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози -обновяване на общински автогари и съответните предгарови пространства общинска собственост, автобусни спирки на градския транспорт, осигуряващи лесен трансфер към следващия по вид транспорт и логични връзки между елементите на инфраструктурата и други;
 - изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране и други мерки по организация на паркирането в близост до ключови възли на обществения градски транспорт извън градския център.
- **Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:**
- пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа на територията на 10-те градски общини извън TEN-T мрежата;
 - пътища IV клас на територията на 10-те градските общини (на базата на подход „отдолу-нагоре“, при солидна обосновка и при доказана нужда за постигане целите на социално включване и икономическо развитие);
 - всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността.
- **Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства:**
- изграждане на обществени зони за отдих и зелени площи, включително физически елементи на градската среда и зелена инфраструктура за сгради;
 - мерки за повишаване на сигурността в градските обществени пространства, включително пътна безопасност и подобряването на готовността на институциите да реагират в случай на инциденти;

- обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики;
- създаване на достъпна архитектурна среда.

○ **Образователна инфраструктура:**

- инфраструктура за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини;
- доставка и монтаж на специфични и иновативни инструменти и оборудване за подкрепената инфраструктура

Инвестициите в обекти на образователни институции от предучилищното и училищното образование следва да отговарят на изискванията, регламентирани в националното законодателство и да включват следните мерки:

- Осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания; - Изграждане на площадки за безопасност на движението по пътищата;
- Изграждане на открита спортна площадка в детските градини за ползване от всички групи и по една самостоятелна открита площадка за игри за всяка група, както и изграждане на спортни площадки в училищата;
- Оборудване и обзавеждане на кътове и кабинети в детските градини и училищата;
- Доставка на дидактически материали за детските градини при отглеждане, възпитание, социализация и обучение на децата;
- Доставка на уреди за пречистване на въздуха.

○ **Общинско жилищно настаняване:**

- подкрепа за осигуряването на модерни и достъпни общински жилища за настаняване на уязвими групи от население и други групи в неравностойно положение, включително роми, чрез изграждане, реконструкция, ремонт и разширяването на достъпни жилища за настаняване на представители на целевите групи и рехабилитация на прилежащите пространства;
- подкрепа за прилагане на иновативни подходи за финансиране на жилищната политика в общините, включително експериментирание и връзки с устойчивото градско развитие;
- насърчаване на архитектурния дизайн и изграждането на жилища, прилагачи принципи за устойчивост на околната среда, със специално внимание към смекчаването и адаптирането на изменението на климата.
- обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики като част от мерките по общинско жилищно настаняване.

○ **Здравна и социална инфраструктура:**

- развитие на здравна и социална инфраструктура и оборудване за предоставяне на интегрирани здравно-социални и социални услуги в общността за уязвими групи, възрастни хора, хора с увреждания или деца, включително детски ясли;

○ **Култура и спорт:**

- инфраструктура и оборудване за масов спорт;
- инфраструктура и оборудване за културни организации и сгради;

- разработване на планове за опазване и управление на обектите на недвижимото културно наследство.
- **Туризм:**
 - мерки, свързани с развитието, подобряването, разширяването и социализацията на туристическите зони и свързаната с тях инфраструктура.

Хоризонтална и задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания. В допълнение, в случай на ново строителство или обновяване на сграда, изпълнението на всички необходими мерки за енергийна ефективност също ще бъде задължително изискване.

Важно!!!: При проекти, финансирани чрез подкрепа с финансови инструменти посочените дейности по групи дейности: Зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства; Култура и спорт и Туризм могат да се комбинират с дребномащабни, приходогенериращи инвестиции, свързани с подкрепената инфраструктура.

Важно!!!: Хоризонтално изискване към всички инфраструктурни инвестиции е осигуряването на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. Хоризонтално изискване към всички инвестиции в сгради по ПРР е изпълнението на мерки за енергийна ефективност с цел постигане най-малко клас на енергопотребление „В“ на сградата.

Основни целеви групи:

- Населението, живеещо на територията на 10-те градски общини – градските центрове и населените места, попадащи в обхвата на общината;
- Населението на други населени места от съседни общини;
- Уязвими социални групи като деца, възрастни хора, хора с увреждания, бедни хора, безработни, неграмотни, нискоквалифицирани и нискообразовани хора в трудоспособна възраст, бездомни, многодетни семейства, самотни родители, маргинализирани групи, включително роми; други уязвими социални групи от населението, посочени в законодателни документи на общинско или държавно ниво;
- Ученици и студенти, получаващи образование в подкрепените градове;
- Посетители и гости на подкрепените градски общини;
- Потенциални инвеститори и икономически оператори;
- Областни администрации, общински администрации и държавни институции;
- Други целеви групи, идентифицирани от местните власти в разработените от тях териториални стратегии.

Използване на териториални инструменти:

Финансирането на мерки на териториите на целевите общини ще се извършва въз основа на териториални стратегии (планове за интегрирано развитие на общината), разработени под отговорността на съответните териториални органи (общинските администрации на 10-те общини), които ще изпълняват функции, свързани с предварителния подбор и

оценка на проекти и мерки. 10-те градски общини, подпомогнати по Приоритет 1, формират 4 градски клъстера в районите от ниво 2, а именно:

1. Северозападен район - Видин и Плевен;
2. Северен централен и Североизточен район - Русе, Велико Търново, Варна;
3. Югоизточен и Южен централен район - Бургас, Стара Загора и Пловдив;
4. Югозападен район - София и Благоевград.

Възможностите за кандидатстване пред потенциалните бенефициенти по Приоритет 1 са няколко, като на тяхна база се определят следните типове проекти:

1. ПРОЕКТИ ТИП 1 с обхват територията на една градска община:

- 1.1. Самостоятелен проект на един потенциален бенефициент (градска община или заинтересована страна);
- 1.2. Партньорство между различни потенциални бенефициенти (градската община със заинтересована/и страна/и или между заинтересовани страни).

2. ПРОЕКТИ ТИП 2 с обхват територията на един градски клъстер: Партньорство на различни потенциални бенефициенти от територията на градските общини, включени в клъстера (градски общини и/или заинтересовани страни).

3. ПРОЕКТИ ТИП 3 с обхват територията на цялата страна: Партньорство между потенциални бенефициенти по Приоритет 1 (градски общини или заинтересовани страни) и потенциални бенефициенти по Приоритет 2 (градски общини или заинтересовани страни) за изпълнението на концепции за ИТИ.

За изпълнението на проекти тип 1 и тип 2 (на територията на една градска община или на територията на градския клъстер), потенциалните бенефициенти по Приоритет 1 ще могат да разходват до 70% от средствата на градския клъстер. При тези типове проекти подборът ще се извършва на две фази: предварителен подбор на проекти в съответния териториален орган (в случай на проектен тип 2 – съответните два или три териториални органа на градските общини в клъстера) и оценка от УО на ПРР.

Независимо от факта, че програмата допуска подаването на самостоятелни проекти от един потенциален бенефициент (проектен тип 1.1), важно е да се има предвид необходимостта от интегриран характер на инвестициите, като това ще бъде основен елемент от оценката при подбора на проектни идеи от съответните териториални органи на общинско ниво. Съответствието с изискванията за интегриран проект, съгласно дефиницията на ЕК, ще бъде част от оценката на качество на проектните идеи, а именно:

- 1) проектът интегрира няколко типа заинтересовани страни (държавни органи, частни заинтересовани страни, неправителствен сектор),
- 2) обхваща различни административни територии (например общини) и

3) включва интервенции от различни сектори.

При подбора на проектни идеи приоритет ще се дава на такива, които в последствие могат да се реализират като интегрирани проекти. Това означава, че проектните идеи трябва да изпълняват поне една от гореизброените характеристики на интегрираните проекти.

С оглед на необходимостта от създаване на условия за взаимодействие и постигане на по-голяма добавена стойност от инвестициите, ще се изисква от по-развитите големи градски агломерации да осъществяват подкрепа и съвместни проекти с други (съседни) територии извън общинските административни граници. В тази връзка, останалите 30% от средствата във всеки клъстер са заделени за участие на потенциалните бенефициенти от 10-те градски общини в концепции за ИТИ на територията на цялата страна в рамките на изпълнение на Приоритет 2 на ПРР (проекти тип 3). Така например, инвестициите за здравеопазване и пътица могат да бъдат осъществявани със средства от този заделен бюджет, предвид че те обикновено са с надобщинско значение и принос към развитието на целия регион. В случай на участие на потенциален бенефициент от 10-те градски общини в концепция за ИТИ, подборът ще се извършва по реда на процедурата за подбор на концепции за ИТИ, включваща предварителен подбор от РСР на първа фаза и оценка от съответните финансиращи институции /органи на фаза 2, като по отношение на проекти, финансирани със средства от бюджета на градския клъстер, процесът ще включва една допълнителна стъпка. За да бъде допустимо участието им като партньор в концепция за ИТИ (проекти тип 3), потенциалните бенефициенти от 10-те градски общини трябва да заявят и получат писмо за подкрепа от съответния териториален орган на общинско ниво. Писмото за подкрепа служи като документ, удостоверяващ съответствието на проектната идея, която ще бъде изпълнявана от потенциалния бенефициент от 10-те градски общини, с респективната териториална стратегия на общинско ниво (план за интегрирано развитие на общината по Закона за регионалното развитие).

Освен посочената възможност за включване на потенциалните бенефициенти от 10-те градски общини в концепция за ИТИ в рамките на 30% от бюджета на градския клъстер, съществуват и други варианти за участието им в партньорство за изпълнение на концепции за ИТИ. Една от тях е като партньор по проект, отговорен за изпълнението на „меки“ мерки, свързани с обмен на опит, добри практики, трансфер на знания и други. Други възможности са да участват в концепция за ИТИ с проект, финансиран със собствен принос, с финансови инструменти или други източници на финансиране.

Важно!!!: В рамките на Приоритет 2, ПРР няма да предоставя безвъзмездни финансови средства за инвестиции в инфраструктура в 10 градски общини, попадащи в обхвата на Приоритет 1.

Бюджет: 459 280 800 евро (евродял), принос на ЕФРР

Разпределението на наличните ресурси се основава на специално разработена методология, която включва следните показатели, като всеки от тях има различна тежест:

1. Население - тежест 15%; 2. Територия - 15%; 3. Брутна добавена стойност - 20% и 4. Инфраструктура - 50%.

Всеки градски клъстер ще има отделен индикативен бюджет изчислен на тяхна база, както следва:

Клъстер	Дял (в %) от бюджета на Приоритета
Северозападен район - Видин и Плевен	21.82
Северен централен и Североизточен район - Русе, Велико Търново, Варна	23.53
Югоизточен и Южен централен район - Бургас, Стара Загора и Пловдив	21.63
Югозападен район - София и Благоевград	33.02

Финансови инструменти:

УО на ПРР планира да използва финансови инструменти за мерки, за които е идентифицирана нужда (пазарен провал) или пазарен интерес в рамките на предварителната оценка на финансовите инструменти. На база на предварителни резултати от оценката се предвижда използването на финансови инструменти за следните групи мерки:

- Мерки за насърчаване на икономическата активност – инвестиции в индустриални паркове чрез дългово финансиране, включително преференциални заеми, съчетани с безвъзмездна помощ, определена така че да се осигури достатъчна подкрепа, но също така да се предложат нива на възвръщаемост, които са в съответствие с разходите за експлоатация на инфраструктурата;
- Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради – комбинирано финансиране от безвъзмездна помощ в размер до 95% от стойността на допустимите разходи и техническа помощ в комбинация с финансов инструмент. Предвиждат се и възможности под формата на кредитни линии и портфейлни гаранции на компании, изпълняващи проекти за ЕЕ в жилищния и обществен сектор с цел да се стимулира пазара за изпълнение на ЕСКО договори;
- Устойчива мобилност – ФИ под формата на фонд за финансиране на собствено участие по проекти, одобрени с БФП, както и самостоятелни заеми, за да се разшири кръга на потенциалните получатели;
- Туризъм, култура и културно наследство - комбинирана подкрепа на БФП с ФИ под формата основно на заемно финансиране, представено на крайните получатели при

облекчени условия, с изгодни лихвени проценти, както и чрез осигуряване на гаранции;

- Образователна инфраструктура - заемно финансиране, представено на крайните получатели при облекчени условия, с изгодни лихвени проценти, както и чрез осигуряване на гаранции. Предвижда се комбиниране на ФИ с БФП за частни детски градини и училища.

Подкрепа с ФИ под формата на заеми и гаранции е възможна също за мерки, свързани със зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства, здравна и социална инфраструктура и за спортна инфраструктура.

Индикативно разпределение на програмните средства от ЕС по форма на финансиране:

Форма на финансиране	Бюджет, в евро
Безвъзмездни средства	436 316 760
Финансови инструменти	22 964 040

Приоритет 2 „Интегрирано териториално развитие на регионите“:

Териториален обхват: Всички градски общини на територията на България, с изключение на 10-те градски общини, целеви територии по Приоритет 1. В момента тече процес по промяна на дефиницията за селска община (предвидено намаляване на броя на населението в административния център от 30 000 на 15 000 жители).

След приемането на предложените промени, общо 40 градски общини ще бъдат включени в обхвата на Приоритет 2.

С цел развитие на функционални зони и засилване на функционалните връзки между градски общини и граничещите с тях селски общини инвестициите, насочени към индустриални зони/паркове, пътна инфраструктура и устойчива градска мобилност ще се финансират и за съседни селски територии, когато са включени в интегрирани проекти на градските общини.

Поради спецификата на политиката в здравния сектор и с оглед на невъзможността ЕЗФРСР да финансира здравна инфраструктура, обекти на здравната инфраструктура могат да бъдат финансирани по линия на Приоритет 2 на територията на цялата страна, в т.ч. и в селски райони.

Изисквания към мерките обект на подкрепа:

1. Да бъдат предварително идентифицирани в интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите от ниво NUTS 2;
2. Мерките, свързани със секторите пътна инфраструктура, образование, здравеопазване, социална политика и култура, трябва да се основават на предварително картиране на нуждите на национално и регионално ниво, изготвено от държавните институции и агенции, отговорни за тези политики, и надлежно отразени и включени в интегрираните териториални стратегии за развитие от регионите от ниво NUTS 2 (подход „отгоре-надолу“).

Индикативни мерки за подкрепа:

Подкрепа чрез ИТИ концепции с комбинирано финансиране от различни програми, Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони и от други източници на финансиране, включително рециклирани средства от прилагането на финансовите инструменти от предишните програмни периоди (където е приложимо).

ППР ще подкрепя мерки, допустими за финансиране от ЕФРР, в съответствие със специфичните нужди и потенциали на територията и които не могат да бъдат финансирани по секторните програми.

Видовете мерки, които могат да бъдат подкрепени по линия на ППР, са в следните области:

- **Здравна и социална инфраструктура, вкл. детски ясли;**
- **Образователна инфраструктура** за предучилищно, училищно и висше образование, включително детски градини и професионално обучение;

Инвестициите в обекти на образователни институции от предучилищното и училищното образование следва да отговарят на изискванията, регламентирани в националното законодателство и да включват следните мерки:

- Осигуряване на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания;
- Изграждане на площадки за безопасност на движението по пътищата;
- Изграждане на открита спортна площадка в детските градини за ползване от всички групи и по една самостоятелна открита площадка за игри за всяка група, както и изграждане на спортни площадки в училищата;
- Оборудване и обзавеждане на кътове и кабинети в детските градини и училищата;
- Доставка на дидактически материали за детските градини при отглеждане, възпитание, социализация и обучение на децата;
- Доставка на уреди за пречистване на въздуха.

- **Културна инфраструктура;**
- **Спортна инфраструктура;**
- **Жилищно настаняване,** включително обновяване на квартали/специфични територии от градовете с неблагоприятни социално-икономически характеристики;
- **Енергийна ефективност и кръгова икономика, в т.ч.:** Обновяването на жилищните и обществени сгради ще бъде изпълнявано в съответствие с Дългосрочната стратегия за саниране на сградния фонд в Република България с хоризонт до 2050 г., като ще се финансират всички видове мерки за енергийна ефективност в сградите, включително:
 - изпълнение на мерки за енергийна ефективност, които са предписани като задължителни за сградата в обследването за енергийна ефективност на сградите, в т.ч.: по външните сградни ограждащи елементи: подмяна на дограма (прозорци, врати, витрини и др.), топлинно изолиране на външните ограждащи елементи (външни стени, покриви, подове и др.); по системите за поддържане на микроклимата: основен ремонт, модернизация или подмяна на локални източници на топлина/котелни стопанства или прилежащите им съоръжения; изграждане на системи за оползотворяване на енергията от възобновяеми източници за енергийните потребности на сградата, ако това е технически възможно и икономически целесъобразно; ремонт или подмяна на системите за отопление, охлаждане и вентилация на сградата за повишаване на енергийната ефективност; реконструкция на вертикалната система за отопление; ремонт или подмяна на електрическата инсталация и изпълнение на енергоспестяващо осветление; инсталиране на система за автоматично централизирано управление на топлоподаването при локални източници; инсталиране на система за автоматизирано централизирано управление на осветлението; мерки за повишаване на енергийната ефективност на асансьорите.

Важно!!!: Програмата за развитие на регионите ще финансира мерки, свързани с ремонт или подмяна на системи за отопление и климатизация с изключение на такива, които са на твърдо гориво в общини с нарушено качество на атмосферния въздух. Програмата за околна среда ще финансира подмяната на отоплителни уреди и системи за отопление на твърдо гориво само в общини с нарушено качество на атмосферния въздух (включително в сградите, за които мерки за енергийна ефективност се финансират от Програмата за развитие на регионите).

- дейности по конструктивно възстановяване/усилване, които са предписани като задължителни в техническото обследване на сградите;
- СМР по сградите, които обхващат: ремонт на покрив; подмяна на асансьори; ремонт на стълбищна клетка, площадки, коридори, асансьори и др.;
- съпътстващи строителни и монтажни работи, свързани с изпълнението на мерките за енергийна ефективност и възстановяване на първоначалното състояние, нарушено в резултат на обновяването;
- обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради;
- подобряване достъпа за лица с увреждания до гореспоменатите сгради.

Важно!!!: Проекти, финансирани чрез подкрепа с финансови инструменти могат да се комбинират с техническа подкрепа за подготовка на проекта и обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради.

В допълнение към останалите мерки могат да се подкрепят и инвестиции в:

- интегрирани инсталации за възобновяема енергия на място, генерираща електричество и / или топлина;
- оборудване за съхранение на енергията, генерирана от инсталациите за възобновяема енергия на място;
- оборудване, вградено в сградите за зареждане на електрически превозни средства на ползвателите на сградата;
- инвестиции за цифровизация на сградата, по-специално за повишаване на нейната интелигентна готовност.

Важно!!!: Проекти, финансирани чрез подкрепа с финансови инструменти могат да се комбинират с техническа подкрепа за подготовка на проекта и обследвания за енергийна ефективност и технически обследвания на съществуващи сгради.

○ **Инвестиции за устойчива мобилност, вкл. градска мобилност:**

Важно!!!: Мерки за насърчаване на устойчива градска мобилност ще бъдат финансирани от ПРР само при наличие на ясно идентифицирани стратегия и мерки за развитие на устойчивата градска мобилност в съответните Планове за интегрирано развитие на общините/ИТСР на регионите от ниво 2, съдържащи всички елементи на плановете за устойчива градска мобилност. Същите следва да бъдат в съответствие с Пакета за устойчива градска мобилност на ЕК и да съдържат всички елементи на плановете за устойчива градска мобилност съгласно Концепцията за плановете за устойчива градска мобилност (Приложението към Съобщение на Комисията СОМ(2013) 913).

- разработване на плановете за управление на движението и въвеждане на Интелигентни транспортни системи (ИТС), включващи автоматизирани системи за управление и контрол на движението, за откриване на МПС и за локализация и осигуряване на предимство на МПС от обществения градски транспорт, системи за информация на пътниците в реално време, автоматизирани системи за продажба на билети, подсистеми за връзка, системи за видеонаблюдение за центровете за градска мобилност и др.;
- подобряване на достъпността на спирките на обществения градски транспорт и довеждащата до тях инфраструктура (подлези и надлези);
- обновяване на транспортната инфраструктура, включително инфраструктура за алтернативни горива за нуждите на обществения градски транспорт, в т.ч. гнездовата и контактна мрежа, подобряване на спирки, депа, бази за ремонт, поддръжка и оборудване, зарядни станции;

Важно!!!: Програмата за развитие на регионите ще финансира мерки за изграждане на зарядни станции като елемент на устойчивата градска мобилност на териториите на градските общини в страната в съответствие с териториалните стратегии. Всички останали мерки, свързани с изграждането на зарядни станции, включително за електромобили, ще се финансират от Програмата за транспортна свързаност.

- развитие на инфраструктурна маршрутна мрежа с нови дестинации до по-отдалечени жилищни райони и населени места, попадащи в обхвата на градската община;
- осигуряване на системи за защита от шума;
- разработване и подобряване на системи за обществен градски транспорт, в това число закупуване на нов, екологично чист подвижен състав за нуждите на градския транспорт;
- изграждане/обновяване/реконструкция на улични мрежи и транспортна инфраструктура и съоръженията към нея (мостове, тунели, надлези, подлези и др. елементи на техническата инфраструктура) във връзка с развитието на интегрирана система за обществен транспорт;
- инфраструктура за развитие на велосипеден транспорт – велосипедни алеи, паркинги за велосипеди, специализирани пътни знаци, сигнализация и др. ;
- изграждане/обновяване/реконструкция на пешеходни алеи и тротоари, пешеходни зони, подлези, надлези, транспортна инфраструктура, включително свързани дейности, като поставяне на пътни знаци, информационни табели, маркировка и др., като част от интегрираната система за градски транспорт;
- подобряване на връзките между интегрирания градски транспорт, междуградския автобусен, железопътен, въздушен, вътрешноводен и морски транспорт, като част от реализиране на интермодални превози - обновяване на общински автогари и съответните предгарови пространства общинска собственост, автобусни спирки на градския транспорт, осигуряващи лесен трансфер към следващия по вид транспорт и логични връзки между елементите на инфраструктурата и други;
- изграждане/обновяване/реконструкция на зони за паркиране и други мерки по организация на паркирането в близост до ключови възли на обществения градски транспорт извън градския център.

○ **Пътна инфраструктура, функционални връзки и пътна безопасност:**

- пътища от I, II и III клас от републиканската пътна мрежа извън TEN-T мрежата на територията на цялата страна;
- пътища IV клас на територията на градските общини (на базата на подход „отдолу- нагоре“, при покриване на определени критерии и обосновка за необходимост);
- всички видове мерки за пътна безопасност, включително интелигентни транспортни системи, превенция и повишаване на осведомеността и др.

Важно!!!: Мерките за пътна безопасност трябва да бъдат изпълнявани в съответствие с европейската и национална стратегическа рамка в сектора, а именно Работен документ на службите на Комисията „Политическата рамка на ЕС за пътна безопасност 2021-2030 – Следващи стъпки към „Визия нула“, както и Националната стратегия за безопасност на движението по пътищата в Република България за периода 2021 – 2030 г. и Плана за действие 2021 – 2023 г.

- **Качествена и безопасна среда**, включително зелена инфраструктура;
- **Мерки за насърчаване на икономическата активност** (включително инвестиции в индустриални зони/паркове или друга инфраструктура за развитие на икономически дейности и подкрепа за иновации и развитие на МСП);
- **Туризмъ;**
- **Културно наследство;**
- **Други действия, допустими по ЕФРР и идентифицирани въз основа на подхода „отдолу-нагоре“**, при спазване на ясна процедура за демаркация с други програми.

Хоризонтална и задължителна мярка за всички изброени по-горе видове интервенции ще бъде осигуряване на достъпна физическа среда за хората с увреждания. В допълнение, в случай на ново строителство или обновяване на сграда, изпълнението на всички необходими мерки за енергийна ефективност също ще бъде задължително изискване.

Важно!!!: При проекти, финансирани чрез подкрепа с финансови инструменти посочените дейности по групи дейности: Качествена и безопасна среда, включително зелена инфраструктура; Културна инфраструктура; Спортна инфраструктура; Културно-историческо наследство и Туризмъ могат да се комбинират с дребномащабни, приходогенериращи инвестиции, свързани с подкрепената инфраструктура.

Важно!!!: Хоризонтално изискване към всички инфраструктурни инвестиции е осигуряването на достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. Хоризонтално изискване към всички инвестиции в сгради по ПРР е изпълнението на мерки за енергийна ефективност с цел постигане най-малко клас на енергопотребление „B“ на сградата.

Основна целева група:

Основната целева група е населението на всички 40 градски общини, които ще бъдат подпомогнати в рамките на Приоритет 2 на ПРР. Освен това, имайки предвид спецификите на прилагането на териториални мерки с комбинирано финансиране от повече от един програма/източник на финансиране, целевите групи включват цялото население на всички региони от ниво NUTS.

Използване на териториални инструменти:

Приоритет 2 за интегрирано териториално развитие ще бъде изпълнен чрез инструмента Интегрирани териториални инвестиции, в съответствие с чл. 22 от проекта за POP за територията на 6-те региона от ниво NUTS 2.

Стъпките за подготовката на изпълнението на интегрираните териториални инвестиции включват:

1. Приемане на специализиран подзаконов нормативен акт (Постановление на Министерски съвет към Закона за управление на средствата от ЕСИФ), в който да бъдат регулирани процедурите по прилагане на инструмента ИТИ.
2. Одобрене на интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите от ниво NUTS 2 от регионалните съвети за развитие и приемането им от Министерски съвет.

Процедурата по подаване, подбор, оценка и изпълнение на концепциите за ИТИ и проектите, които са част от тях, включва следните стъпки:

1. Подготовка, утвърждаване и публикуване на единни Насоки за кандидатстване с концепции за ИТИ.
2. Сформиране на партньорство, подписване на партньорско споразумение и подаване на концепция за ИТИ в ИСУН.
3. Публични обсъждания за осигуряване на обществена подкрепа и повишаване на осведомеността на обществеността относно планираните дейности в рамките на представените концепции за ИТИ.
4. Проверка за административно съответствие и допустимост.
5. Класиране по качествени/количествени критерии.
6. Одобрение на концепции за ИТИ от РСР.
7. Оформяне на окончателен списък с одобрени за финансиране концепции за ИТИ.
8. Подаване на детайлизираните проектни предложения от бенефициентите и оценка от съответните финансиращи организации/институции/органи – УО на програми, организации, прилагащи финансови инструменти и други (всяка финансираща организация/институция/орган оценява съответния проект, част от концепцията за ИТИ, попадащ в обхвата на нейните отговорности).
9. Подписване на договори и изпълнение на проектите, които са част от концепцията за ИТИ (всяка финансираща организация/институция/орган подписва отделен договор за съответния проект).
10. Цялостна координация, мониторинг и контрол на изпълнението на концепцията за ИТИ и включените в нея проекти.

Бюджет – 1 039 589 200 евро (евродял), финансиране от ЕФРР:

За всеки от регионите от ниво NUTS 2 се предвижда отделен индикативен бюджетен пакет. Всички програми, участващи в интегрирания териториален подход, ще допринесат за отделните пакети и в тази връзка ще бъде приложена специфична методология за разпределение на наличните средства между регионите. Методиката включва 4 индикатора - 3 общи и 1 конкретен индикатор, който отчита естеството на подкрепата по съответната програма. Трите общи показателя са: 1. Население - тежест 15%; 2. Територия - тежест 15% и 3. Брутна добавена стойност - тежест 20%. Използваните специфични индикатори (индикатор 4) с тежест 50% за различните програми:

- „инфраструктура“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „иновации“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „висше образование и обучение през целия живот“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „ефективност на пазара на труда“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);

- „технологична готовност“ (компонент на Европейския индекс на регионална конкурентоспособност);
- „дял на населението (%), свързано със системите за събиране и пречистване на отпадни води“ (Евростат).

Дяловете от индикативните регионални пакети въз основа на гореописаната методология за всеки от региони ниво NUTS 2 като процент от общия ресурс (ППР + други програми) са както следва:

Регион от ниво NUTS 2	Дял (в %) от бюджета на Приоритета
Северозападен район	20.16
Северен централен район	18.51
Североизточен район	15.63
Югоизточен район	16.2
Южен централен район	16.05
Югозападен район	13.46

Финансови инструменти:

УО на ППР планира да използва финансови инструменти за мерки, за които е идентифицирана нужда (пазарен провал) или пазарен интерес в рамките на предварителната оценка на финансовите инструменти. На база на предварителни резултати от оценката се предвижда използването на финансови инструменти за следните групи мерки:

- Мерки за насърчаване на икономическата активност – инвестиции в индустриални паркове чрез дългово финансиране, включително преференциални заеми, съчетани с безвъзмездна помощ, определена така че да се осигури достатъчна подкрепа, но също така да се предложат нива на възвръщаемост, които са в съответствие с разходите за експлоатация на инфраструктурата.
- Енергийна ефективност и обновяване на жилищни и обществени сгради – комбинирано финансиране от безвъзмездна помощ в размер до 95% от стойността на допустимите разходи и техническа помощ в комбинация с финансов инструмент. Предвиждат се и възможности под формата на кредитни линии и портфейлни гаранции на компании, изпълняващи проекти за ЕЕ в жилищния и обществен сектор с цел да се стимулира пазара за изпълнение на ЕСКО договори.

- Устойчива мобилност – ФИ под формата на фонд за финансиране на собствено участие по проекти, одобрени с БФП, както и самостоятелни заеми, за да се разшири кръга на потенциалните получатели.

- Туризъм, култура и културно наследство - комбинирана подкрепа на БФП с ФИ под формата основно на заемно финансиране, представено на крайните получатели при облекчени условия, с изгодни лихвени проценти, както и чрез осигуряване на гаранции

- Образователна инфраструктура - заемно финансиране, представено на крайните получатели при облекчени условия, с изгодни лихвени проценти, както и чрез осигуряване на гаранции. Предвижда се комбиниране на ФИ с БФП за частни детски градини и училища.

Подкрепа с ФИ под формата на заеми и гаранции е възможна също за мерки, свързани със зелена градска инфраструктура и сигурност в обществени пространства, здравна и социална инфраструктура и за спортна инфраструктура.

Индикативно разпределение на програмните средства от ЕС по форма на финансиране:

Форма на финансиране	Бюджет, в евро
Безвъзмездни средства	987 609 740
Финансови инструменти	51 979 460

Приоритет 3 „Справедлив енергиен

преход“:

Приоритетът ще се изпълнява по линия на Фонда за справедлив преход (ФСП) и при условие, че разработените за целите на неговата реализация териториални планове за справедлив преход на засегнатите райони, бъдат одобрени като част от Програмата за развитие на регионите 2021-2027.

Териториален обхват: Области Перник, Кюстендил и Стара Загора. Възможно е приложението да бъде разширено с още 8 области на ниво NUTS 3, идентифицирани като силно засегнати- Сливен, Ямбол, Хасково, Бургас, Варна, Ловеч, Габрово, Търговище.

Индикативни мерки за подкрепа в следните направления:

- Продуктивни инвестиции в МСП, включително микропредприятия и стартиращи предприятия, водещи до икономическа диверсификация, модернизация и реконверсия;
- Инвестиции в създаването на нови фирми, включително чрез бизнес инкубатори и консултантски услуги, водещи до създаване на работни места;
- Научноизследователски и иновационни дейности, включително от университети и публични изследователски институции, и насърчаване на трансфера на съвременни технологии;
- Внедряване на технологии, както и системи и инфраструктури за достъпна чиста енергия, включително технологии за съхранение на енергия, и в намаляване на емисиите на парникови газове;
- Инвестиции във възобновяема енергия в съответствие с Директивата за възобновяемите енергийни източници (ЕС) 2018/20016, включително критериите за устойчивост, посочени в нея, и в енергийна ефективност, включително за целите на намаляването на енергийната бедност;
- Инвестиции в интелигентна и устойчива местна мобилност, включително декарбонизация на местния транспортен сектор и неговата инфраструктура;
- Рехабилитация и модернизация на топлофикационни мрежи с оглед подобряване на енергийната ефективност на централните отоплителни системи и инвестиции в производството на топлинна енергия, при условие че те се доставят изключително от възобновяеми енергийни източници;
- Инвестиции в цифровизация, цифрови иновации и цифрова свързаност;
- Инвестиции в регенериране и обеззаразяване на изоставени терени, възстановяване на земи и включително, когато е необходимо, зелена инфраструктура и проекти за пренастройка, като се отчита принципът „замърсителят плаща“;
- Повишаване на квалификацията и преквалификация на работници и търсещи работа;
- Подобряване на кръговата икономика чрез предотвратяване на отпадъци, намаляване, ефективно използване на ресурсите, повторно използване, ремонт и рециклиране;
- Помощ при търсене на работа на търсещите работа, подкрепа за активно стареене и подкрепа за доходите на работниците в преход между работни места;
- Активно включване на търсещите работа, особено на жените, хората с увреждания и уязвимите групи;
- Техническа помощ;
- Други дейности в областта на образованието и социалното приобщаване, включително, когато това е надлежно обосновано, инфраструктура за целите на центрове за обучение, заведения за грижа за деца и възрастни хора, както е посочено в териториалните планове за преход;
- Освен това ФСП може да подпомага в области, определени като подпомагани области в съответствие с член 107, параграф 3, букви а) и в) от ДФЕС, производствени инвестиции в предприятия, различни от МСП, при условие че такива инвестиции са одобрени като част от териториалния план за справедлив преход. Такива инвестиции са допустими само когато са необходими за изпълнението на териториалния план за справедлив преход, когато те допринасят за прехода към климатично неутрална икономика до 2050 г. и свързаните с тях екологични цели и когато тяхната подкрепа е необходима за създаване на работни места в идентифицираната територия;

- ФСП може също да подкрепя инвестиции за постигане на намаляване на емисиите на парникови газове от дейности, изброени в приложение I към Директива 2003/87 / ЕО на Европейския парламент и на Съвета, при условие че такива инвестиции са одобрени като част от териториалния справедлив преход план. Такива инвестиции са допустими само когато са необходими за изпълнението на териториалния план за справедлив преход.

Основни целеви групи:

- Населението на областите на подкрепа – Перник, Кюстендил и Стара Загора;
- Населението на други населени места от съседни области;
- Посетители и гости на подкрепените области; Потенциални инвеститори, икономически оператори и МСП; Други целеви групи, идентифицирани в разработените териториални планове за справедлив преход.

Използване на териториални инструменти:

На база териториални планове за справедлив преход. Подготовката им е в начална фаза, като се очаква да бъдат финализирани през втората половина на 2021 г. Мерките, включени в тях, ще бъдат подкрепени в рамките на настоящия Приоритет.

Финансови инструменти: При изпълнение на мерките по приоритета се предвижда използване на финансови инструменти за някои от планираните интервенции, идентифицирани в териториалните планове, които ще стимулират реализирането на приходогенериращи инвестиции и предоставянето на дългосрочни заеми с ниска лихва при благоприятни условия. Подкрепа чрез финансови инструменти ще се предоставя включително в комбинация с безвъзмездна финансова помощ в една операция.

Бюджет – 1 178 000 000 евро (евродял), финансиране от ФСП.

Приоритет за Техническа помощ:

Мерки за подкрепа:

- Информация и комуникация: подобряване на обмена на информация, включително чрез иновативни инструменти и уеб-базирана платформа с цел достигане до по-широк кръг хора и до по-голям брой целеви групи; организиране на информационни събития (конференции, информационни дни, и т.н.), посветени на възможности за финансиране, постигнати резултати от програмата, предстоящи събития и процедури за кандидатстване; прилагане на мерки за подобряване на видимостта на подкрепата от ЕСИФ, в т.ч. мерки за публичност, изпълнявани от регионалните съвети за развитие;
- Подготовка, изпълнение, мониторинг и контрол – дейности, насочени към подобряване на контрола, одита и юридическите и представителните услуги; дейности по оценка на административния процес;
- Оценка и проучвания, събиране на данни - оценки на ефективността и ефикасността на изпълнение на програмата, включително събиране на данни; извършване на

проучвания, анализи, включително за нуждите на подготовката за програмния период след 2027 г.; въпросници за получаване на обратна връзка от бенефициентите;

- Укрепване на капацитета на органите на държавите членки, бенефициентите и съответните партньори: дейности, насочени към обезпечаване на ефективен работен процес за прилагане на регионалната политика; разработване на практически насоки и семинари за бенефициенти, членове на РСР, партньори; семинари и обучения за служителите на УО, РСР, градските власти, участващи в изпълнението на програмата, други бенефициенти, членове на Комитета за наблюдение; участие в обучения и форуми, ръководени от ЕС; организиране и участие в съвместни семинари от други УО; стимулиране на служителите; техническо оборудване.

Основните целеви групи: Управляващият орган на ПРР, потенциалните бенефициенти, териториалните органи

Бюджет: 60 000 000 евро (евродял), финансиране от ЕФРР.

Бюджет на Програмата:

Приоритет	Принос на ЕС (евро)	Национален принос (евро)	Общо (евро)
П 1	459 280 800	119 285 653	578 566 453
П 2	1 039 589 200	218 931 542	1 258 520 742
П 3	1 178 000 000	406 855 462	1 584 855 462
ТП	60 000 000	10 588 235	70 588 235
ОБЩО	2 736 870 000	755 660 892	3 492 530 892